

Horní Maršov

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Trutnov

Nadmořská výška: 527 m n. m.

Počet obyvatel: 929

Adresa URL: www.hornimarsov.cz

Okres: Trutnov

GPS souřadnice: 50.658561N, 15.819753E

První pís. zmínka: 1541 (483 let)

PSČ: 542 26

Památky a zajímavosti Horní Maršov

Ke zdejším pamětihodnostem patří zámek, kostel Nanebevzetí Panny Marie, socha sv. Jana Nepomuckého, pekárna, bývalý pivovarský sklep či vodní mlýn. Nedaleko obce, za Temným dolem, je hrádek Aichelburg.

Zámek

V roce 1744 se Maršov, který tehdy vlastnil významný krkonošský šlechtický rod Schaffgotschů, stal samostatným panstvím. Z panského domu, postaveném kolem roku 1700, úředníci spravovali horské obce a lesy východních Krkonoš. V roce 1792 Jan Berthold Schaffgotsch se svým zetěm Alfonsem Aichelburgem postavili na místě panského domu dvoupatrový klasicistní zámek s jednou hlavní budovou. V roce 1829 se majitelem stal nezletilý Berthold Aichelburg. Za je života se zámek nezměnil. Po hádce s manželkou Theodorou Ernestinou Aichelburgovou rozenou Schulpovou, se Berthold A. v prostředním pokoji prvního patra zámku 13. května 1861 zastřelil. Jeho syn Alfons A. přistavěl v roce 1869 tři zadní křídla zámku, která vytvořila uzavřené čtvercové nádvoří. V letech 1907 až 1910 provedli v novorenesančním stylu celkovou přestavbu hlavního křídla zámku Czernin-Morzinové. Tehdy vznikla i čtyřboká věž s kopulí, mansardovou střechu měl zámek od samého počátku. Po konfiskaci rakouského majetku v roce 1945 získala zámek i anglický park založený v 18. století obec Horní Maršov, která jej v roce 1997 prodala do soukromých rukou. Zámek je chráněnou kulturní památkou.

Dříve byl používán jako základní škola, dětský domov a dokonce i jako kino. V současné době je zámek pro veřejnost uzavřen, otvírá se pouze v období pořádání různých akcí. Od roku 1997 se nachází v soukromém vlastnictví.

Hřbitovní areál

Renesanční kostel Nanebevzetí Panny Marie na maršovském hřbitově je jednou z nejstarších a nejcennějších památek Krkonoš. Byl postaven italským stavitelem Carolo Valmadim v letech 1605 až 1608 na místě dřevěného kostelíka, který tu stál od roku 1568. Rekatolizace Čech po roce 1620 vyhnala z Maršova luterány. V roce 1622 odtud odešlo mnoho rodin i farář Zacharias Schmidt, který se o stavbu kostela přičinil. Z protestantských časů se uvnitř kostela dochovala kamenná křtitelnice z roku 1572. Barokní oltář z konce 17. století byl teprve nedávno kvůli zlodějům demontován a uložen ve střeženém depozitu. Po úderu bleskem 3. 6. 1868 shořel celý krov kostela a roztavily se staré zvony. Ještě do Vánoc byly do opravené věže osazeny nové. V roce 1899 zvony přenesli do věže dokončeného dolního kostela, odkud odešly do I. světové války. Fara z konce 16. století je barokně přestavěna, stejně jako její

hospodářský dvůr. Barokní je i socha sv. Jana Nepomuckého. Rok vzniku 1717 je uveden v textu formou chronogramu. Na hrobce Aichelburgů, přestavěné v roce 1865 pro důstojné uložení Bertholda Aichelburga, nesou štítonoši jeho hraběcí znak s textem DE DEO AUXILIUM - Od Boha pomoc. Mezi mnoha zajímavými náhrobkami vyniká třetí u zdi, vpravo od vstupního portálu. Pro příbuznou rodinu Friesů ho zhotovil významný sochař Emil Schwantner. Celý areál, včetně velké lípy staré 400 let, je kulturní památkou chráněnou státem.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie

Aloise Czernin-Morzinová koupila maršovské panství od Aichelburgů 31. 12. 1882. Již tehdy věděla, že stavba nového kostela je nezbytná. Osvícená hraběnka Czerninová, která se synem Rudolfem hradila 80% nákladů, prosadila zadání projektu významnému českému architektu Josefu Schulzovi, mezi jehož díla patří velké pražské stavby jako Národní muzeum, Rudolfinum i Národní divadlo. Ještě v roce 1894 byly vyhloubeny základy. 22. 9. 1895 byla stavba slavnostně zahájena. Za léto 1896 byla postavena celá loď včetně krovu, v roce 1897 přibyla věž a vše se připravilo ke vztyčení krovu věže. Ovšem obrovská povodeň z 29. na 30. 7. 1897 odnesla připravenou vazbu věže a zaplavila i uvnitř stavbu štěrkem a balvany. V roce 1898 byly dokončeny vnitřní klenby, vztyčen nový krov věže do výšky 53 metrů a celá střecha kostela pokryta dvoubarevnou břidlicí. Poslední rok stavby patřil interiéru a zařizení, 15. 10. 1899 byl nový kostel Nanebevzetí Panny Marie vysvěcen. Zdejší zvony byly zničeny v 1. a znovu ve 2. světové válce. 15. 8. 1998 věnoval 750 kg těžký zvon Duch svatý pravnuke Aloisie Josef Czernin-Kinsky s manželkou Theresií. Nese český a německý nápis "Pro smíření a mír". Kostel je chráněnou kulturní památkou.

Historický Důl Kovárna

Navštivte podzemí nejvyšší české hory Sněžky - důl Kovárna. Právě tady, v divočině Obřího dolu, vznikaly pověsti o Krakonošovi a v nitru hory můžete spatřit jeho ukryté "poklady". Překvapí Vás, jak velké prostory zanechali horníci po těžbě železa, arzenu a mědi.

Pila

Maršovskou pilu a strojní šindelárnu založil hrabě Berthold Aichelburg v roce 1859. Zpracovávala část dřeva z panských lesů, větší díl spotřebovaly sklárny v Temném Dole a brusírny dřeva. Trámy, prkna a dřevěné šindele, které pokrývaly v 19. století všechny krkonošské střechy, vyráběli horalé dříve ručně. Využití vodního pohonu pro pořez kulatiny i štípání šindelů přispělo ke stavebnímu ruchu té doby. Povodeň 30. 7. 1897 pilu úplně zničila a majitel panství Rudolf Czernin-Morzin ji postavil v roce 1898 znovu. Dodnes slouží vodní dílo s turbínou, pilnice i přilehlá hala. Později přibýly další provozy. Nyní pilu provozuje společnost KUMIHAL, v jejím areálu je i sídlo lesní správy.

Na hrádek Aichelburg se můžeme dostat několika cestami. Nejlepší bude zastavit se v Temném dole v galerii Veselý Výlet a zapůjčit si klíč od hrádku. Odtud se vydáme směrem na Pec pod Sněžkou. Za Temným dolem překročíme řeku Úpu a hned za mostem nalevo je již vidět informační tabule a značená cesta k hrádku. Samotný výstup je sice středně náročný ale jsme ve východních Krkonoších tak s nějakým kopcem musíme počítat. Cesta je tvořena z kamenných schodů a vede strmým lesem až k hrádku. Zde si můžeme vychutnat romantickou vyhlídku do údolí Úpy.

Zřícenina lesního hrádku Aichelburg je zajímavou ukázkou romantického životního stylu 19. století.

Lesní hrádek vybudoval v roce 1863 lesní personál velkostatku Maršov dva roky po smrti bývalého majitele

panství Bertholda Aichelburka. Chtěl tím vzdát hold tomuto osvícenému šlechtici, který se významně zasloužil o zlepšení životní úrovně svých poddaných a rozvoj průmyslového podnikání na Maršovsku. Hrádek napodoboval středověké tvrze, do hlavní haly se vstupovalo z nádvoří přes příkop po padacím mostě. Z haly se vstupovalo na vyhlídku na věži. Klenutý sklep sloužil jako stáj pro dva poníky. Později zde byl zřízen občasný hostinec a na nádvoří a okolních terasách se tancovalo. Už v roce 1875 byl objekt zpustlý. V roce 1901 se již hovoří o hrádku jako o zřícenině. V současné době je hrádek opraven a zpřístupněn veřejnosti.

Mlýn na Lysečinském potoce

V Maršově bývalo několik mlýnů, ale tento byl největší. Náhonem přivedená voda z Lysečinského potoka poháněla mlýnské kolo na pravé, horní straně domu. Kromě obilí se tu mačkal olej ze lněných semínek, který byl po staletí důležitou součástí jídla horalů. Současná stavba s polovalbovou střechou je z první poloviny 19. století. Reliéf nad hlavním vchodem připomíná poslední stavební úpravy provedené mlynářem Vinzenzem Adolfem. K mlýnu patřilo i velké hospodářství a pozemky na okolních stráních. Po roce 1945 dům ztratil původní význam. Část mlýnského náhonu dnes využívá umělá líheň pstruhů.

